

На основу члана 33. став 1. Закона о мерним јединицама и мерилима ("Службени лист СФРЈ", бр. 9/84, 59/86 и 20/89), директор Савезног завода за мере и драгоцене метале прописује

Правилник о метролошким условима за мерила масе - аутоматске ваге на транспортној траци, класе тачности 1 и 2

Правилник је објављен у "Службеном листу СФРЈ", бр. 64/89 од 20.10.1989. године.

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим правилником прописују се метролошки услови за мерила масе - аутоматске ваге на транспортној траци класе тачности 1 и 2 (у даљем тексту: ваге).

Метролошки услови из става 1. овог члана означавају се скраћено, ознаком MUS.M-7/2.

Члан 2.

Под вагама, у смислу овог правилника, подразумевају се

- ваге за одређивање масе транспортованог материјала под утицајем силе гравитације на тај материјал;

- ваге за које није потребна интервенција послуживоца у току мерења.

Члан 3.

Ваге мере транспортовани материјал на принципу:

- 1) сабирања појединачних мерења (ваге са тактом);
- 2) непрекидног сабирања.

Члан 4.

Наведени изрази, у смислу овог правилника, имају следећа значења:

1) вредност поделјка (показивача збира - d_t , показивача нуле - d_0 и показивача контроле - d_k), јесте вредност изражена у јединици масе и представља најмању поделу непрекидне скале, односно разлику два узастопна прекидна показивања;

2) активна дужина моста је величина помоћу које се одређује маса материјала која оптерећује мост и једнака је полузбиру растојања крајњих мерних ваљака на мосту и растојања њима суседних ваљака ван моста. Ако вага има само један мерни ваљак, активна дужина моста једнака је половини растојања њему суседних ваљака;

3) опсег мерења ваге је подручје мерења ограничено најмањом и највећом вредности масе која се може мерити, а у коме су грешке мерења у границама прописаним овим правилником;

4) минимално измерена маса је најмања маса која се сме мерити на ваги;

5) максимални проток (Q_{max}) је маса коју измери вага у јединици времена, при чему је пријемник оптерећења максимално оптерећен;

6) минимални проток (Q_{min}) је маса коју измери вага у јединици времена и једнак је 20% од максималног протока ($Q_{min} = 20\% Q_{max}$);

7) контролна вредност је маса коју показивач показује кад се позната маса стави на пријемник оптерећења, при неоптерећеној траци која се окреће за претходно одређен цео број обртаја;

8) провера симулацијом је провера мерних елемената при којој се стимулише покрет траке, односно дејство масе;

9) поновљивост показивања масе на ваги је слагање резултата мерења при поновљеним мерењима исте масе у непромењеним условима.

II. МЕТРОЛОШКА СВОЈСТВА

Члан 5.

Ваге се морају употребљавати у опсегу мерења масе од 20% максималног протока до максималног протока.

Изузетно од одредбе става 1. овог члана, мерење масе мање од 20% максималног протока може износити највише 2% од укупног времена мерења, а мерење у опсегу мерења од 20% до 50% максималног протока највише 15% од укупног времена мерења.

Члан 6.

Поделјак показивача збира (d_t) за ваге класе тачности 1 мора бити мањи или једнак 0,05%, а већи или једнак 0,002% укупне масе коју измери вага за један час при максималном протоку.

Члан 7.

Поделјак показивача збира (d_t) за ваге класе тачности 2 мора бити мањи или једнак 0,1%, а већи или једнак 0,004% укупне масе коју измери вага за један час при максималном протоку.

Члан 8.

Подељак показивача нуле (d_0) за ваге класе тачности 1 мора бити:

- 1) мањи или једнак 0,005% укупне масе коју измери вага за један час при максималном протоку, за непрекидно показивање;
- 2) мањи или једнак 0,0025% укупне масе коју измери вага за један час при максималном протоку, за прекидно показивање.

Подељак показивача нуле (d_0) не сме бити већи од подељка показивача збира (d_t).

Члан 9.

Подељак показивача нуле (d_0) за ваге класе тачности 2 мора бити:

- 1) мањи или једнак 0,01% укупне масе коју измери вага за један час при максималном протоку, за непрекидно показивање;
- 2) мањи или једнак 0,005% укупне масе коју измери вага за један час при максималном протоку, за прекидно показивање.

Подељак показивача нуле (d_0) не сме бити већи од подељка показивача збира (d_t).

Члан 10.

Подељак контролног показивача (d_k) за ваге класе тачности 1 мора бити:

- 1) мањи или једнак 0,2% од минимално измерене масе, за непрекидно показивање;
- 2) мањи или једнак 0,1% од минимално измерене масе, за прекидно показивање.

Подељак контролног показивача не сме бити већи од подељка показивача збира (d_t).

Члан 11.

Подељак контролног показивача (d_k) за ваге класе тачности 2 мора бити:

- 1) мањи или једнак 0,4% од минимално измерене масе, за непрекидно показивање;
- 2) мањи или једнак 0,2% од минимално измерене масе, за прекидно показивање.

Подељак контролног показивача не сме бити већи од подељка показивача збира (d_t).

Члан 12.

Границе дозвољених грешака (у даљем тексту GDG) одређују се за количину материјала коју измери вага за одређени период, а која је једнака или већа од минимално измерене масе.

Члан 13.

Вредност минимално измерене масе мора бити једнака или већа од:

1) масе коју измери вага при максималном протоку за један обртај траке - за ваге класе тачности 1 и 2;

2) 2% од збира масе за један час при максималном протоку или 200 подељака показивача збира за ваге класе тачности 1, односно 1% од збира масе за један час при максималном протоку или 100 подељака показивача збира за ваге класе тачности 2.

Члан 14.

GDG при прегледу (први и повремени) и типском испитивању износе:

1) 0,5% од збира масе за сваки проток између 20% максималног протока и максималног протока за ваге класе тачности 1;

2) 1% од збира масе за сваки проток између 20% максималног протока и максималног протока за ваге класе тачности 2.

Члан 15.

GDG у раду мора износити двоструко од GDG прописаних у члану 14. овог правилника.

Члан 16.

GDG нуле, при неоптерећеној ваги за цео број обртаја траке за време трајања прегледа, не смеју бити веће од 0,1% за ваге класе тачности 1, односно 0,2% за ваге класе тачности 2, од максималног протока.

Члан 17.

Процент стабилности показивања вредности нуле не сме бити већи од следећих процената збира масе за један час при максималном протоку:

1) 0,0035% - за ваге класе тачности 1;

2) 0,007% - за ваге класе тачности 2.

Члан 18.

GDG које су прописане у чл. 14. и 15. овог правилника коригују се за вредност половине подељка показног уређаја, код прекидног показивања.

Члан 19.

Ако вага има више показивача збира и штампача збира масе, њихова показивања морају бити у GDG прописаним у чл. 14. и 15. овог правилника.

Разлика између показних вредности на показивачу збира и штампачу збира, упоређујући било које две вредности међусобно, не сме бити већа од једног прекидног подељка.

Члан 20.

GDG при симулацији оптерећења, за ваге класе тачности 1, износе:

- 1) 0,35% од измерене масе, за проток између 20% максималног протока и максималног протока;
- 2) 0,35% од измерене масе протока од 20% максималног протока, за протоке између 5% и 20% максималног протока.

Члан 21.

GDG при симулацији оптерећења, за ваге класе тачности 2, износе:

- 1) 0,7% од измерене масе, за проток између 20% максималног протока и максималног протока;
- 2) 0,7% од измерене масе протока од 20% максималног протока, за протоке између 5% и 20% максималног протока.

Члан 22.

Вага мора одговарати условима прописаним овим правилником ако се:

- 1) температура мења од - 10 °C до + 40 °C. Ако температурно подручје одступа од наведеног, мора бити назначено на ваги и не сме бити мање од 30 °C;
- 2) напон извора електричне енергије мења од - 15% до + 10% називне вредности;
- 3) мења фреквенција за $\pm 2\%$ од називне вредности.

Члан 23.

За промену температуре од 10 °C под условом да не пређе 5 °C на час показивање показивача нуле не сме се мењати више од 0,07% за ваге класе тачности 1, односно 0,14% за ваге класе тачности 2, од измерене масе.

III. КОНСТРУКЦИЈСКА СВОЈСТВА

Члан 24.

Ваге, у смислу овог правилника, морају имати следеће склопове:

- 1) пријемник оптерећења;
- 2) мерни склоп;
- 3) преносник покрета;
- 4) показивач збира масе;
- 5) показивач нуле.

Поред склопова из става 1. овог члана, ваге могу имати и следеће склопове:

- 1) показивач парцијалног збира масе;
- 2) показивач протока;
- 3) уређај за контролно испитивање.

Члан 25.

Пријемник оптерећења је део ваге који служи за пријем масе која се мери.

Мерни склоп је део ваге који служи за мерење масе и давање информација о маси коју преноси транспортер са траком.

Преносник покрета је део ваге који даје информацију о брзини траке.

Показивач збира масе даје информацију о укупној маси транспортованог материјала која протекне преко пријемника оптерећења.

Члан 26.

Показивач нуле показује збир масе при целим обртајима празне траке. Показивач нуле може да буде неаутоматски, полуаутоматски и аутоматски.

Показивач парцијалног збира масе даје информације о маси транспортованог материјала која протекне преко пријемника оптерећења за одређено време.

Показивач протока показује тренутни проток масе (коју преноси транспортер) у јединици времена или у процентима максималног протока.

Уређај за контролно испитивање служи за испитивање рада ваге контролним теговима или на други начин који даје исту сигурност испитивања при неоптерећеној траци.

Члан 27.

Склопови ваге наведени у члану 25. овог правилника морају испуњавати следеће услове:

- 1) транспортна трака мора бити израђена тако да маса по јединици дужине буде стална и да спојеви не смеју проузроковати поремећаје у раду;
- 2) затегнутост траке мора бити иста по целој дужини и под нормалним условима рада не сме доћи до клизања између траке и погонског добоша;
- 3) брзина и дужина траке треба да буду такве да може да се постигне одговарајућа тачност за вагу прописана овим правилником;
- 4) постављање носача траке и монтажа траке не смеју проузроковати додатне грешке;
- 5) ваљци на мосту морају лежати у истој равни са суседним ваљцима, ексцентричност не сме бити већа од 0,2 mm;
- 6) транспортер мора бити опремљен чистачем транспортне траке за мерење лепљивога, односно влажног материјала;
- 7) ако је вага постављена на косој траци, нагиб траке на том делу не сме бити већи од:
  - а) 6° за ваге класе тачности 1;

- б) 12° за ваге класе тачности 2;
- 8) угао отвора траке не сме бити већи од:
  - а) 20° за ваге класе тачности 1;
  - б) 30° за ваге класе тачности 2;
- 9) вага мора бити постављена тако да буде заштићена од спољашњих утицаја на тачност резултата мерења;
  - 10) показивач збира треба да омогући поуздано и једноставно читање резултата;
  - 11) подељак показивача парцијалног збира мора да одговара подељку показивача збира;
  - 12) показивач збира мора бити такав да омогући читавање вредности количине материјала који вага измери при максималном протоку, најмање за 10 часова рада.

Члан 28.

Вредност подељка показивача збира и парцијалног показивача морају бити изражене у облику $1 \cdot 10^n$, $2 \cdot 10^n$ или $2 \cdot 10^n$, где је и цео број - позитиван, негативан или једнак нули.

Подељак показивача нуле и подељак контролног показивача не морају да испуњавају услове из става 1. овог члана.

Члан 29.

На вагама морају бити предвиђена места за стављање жига, која се морају одабрати тако да отисак жига:

- 1) не утиче на тачност мерења;
- 2) онемогућава радње којима се може утицати на тачност мерења;
- 3) буде лако видљив.

IV. НАТПИСИ И ОЗНАКЕ

Члан 30.

Натписи и ознаке морају бити исписани на једном од језика и писама народа, односно народности Југославије.

Натписи и ознаке морају бити јасни, добро видљиви у радним условима и исписани тако да се не могу избрисати или скинути.

Члан 31.

Натписи и ознаке морају бити исписани на видном месту на ваги или на натписној плочици и морају садржати:

- 1) фирму, односно назив или знак произвођача;
- 2) тип ваге;
- 3) серијски или фабрички број ваге и годину производње;
- 4) податке о протоку: $Q_{\min} \dots Q_{\max} \dots$;
- 5) вредности подељака (d_o , d_t и d_k);
- 6) ознаку класе тачности;
- 7) службену ознаку Савезног завода за мере и драгоцене метале, ако је вага типски испитана;
- 8) температурни опсег, ако је друкчији од опсега од -10°C до $+40^\circ\text{C}$;
- 9) податке о електричном прикључку (напону и фреквенцији).

V. ПРЕЛАЗНА И ЗАВРШНА ОДРЕДБА

Члан 32.

Ваге које су произведене до 31. децембра 1983. године морају испуњавати услов прописан у члану 14. овог правилника.

Члан 33.

Даном ступања на снагу овог правилника престаје да важи Правилник о метролошким условима за мерила масе - аутоматске ваге на транспортној траци, класе тачности 1 и 2 ("Службени лист СФРЈ", бр. 31/83).

Члан 34.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу СФРЈ".

Бр. 02-1182/1

20. септембра 1989. године

Београд

Директор
Савезног завода за мере и драгоцене метале,
мр **Милан Межек**, с.р.